

Wychodzi
dwa razy
na tydzień

KORRESPONDENT

przy Gaze-
cie War-
szawskiej.

HANDLOWY, PRZEMYSŁOWY I ROLNICZY.

DNIA 26 Lutego.
10 Marca.

N^o 19

ROK 1853

*Uwagi z powodu wyjaśnienia wartości okowity i wywaru przez
p. Barthel von Weidenthal, w Korrespon. Handl. Nr. 15 zamiesz-
czonego.*

Obrachunek ceny fabrycznej okowity w gorzeli R wypalonej, zrobiony był od ręki, po gospodarsku, dla objaśnienia współrolników w sposób przybliżony o wartości tego wyrobu. Mistrz występujący z prawidłami nauki winien trzymać się ściśle formuły, którą wskazuje teorya, rolnik wskazówek doświadczenia. Gospodarz praktyczny wie dobre, że pełne worki abstrakcyi nie wiele ważą. W rachunku swoim w szereg dochodów kładzie szczegóły wpływu namacalnego; zaś korzyści względne, niedające się określić cyfrą, jako możebności lub dogodności zostawia ante lineam. W budżecie Rzeczypospolitej Polskiej summy neapolitańskie zapisywano jako wielkie activum, a w skarbie były rzeczywście wielkie pustki; nie radziłbym nikomu być naśladowcą podobnej finansowości. Podając mój rachunek do wiedzy współziemiian, miałem jedynie na względzie zwrócić ich uwagę na szczegóły liczbami wskazane, aby ich pobudzić do robienia rachunków ich gorzelniom w szczególności odpowiednich. Cel osiągnięty, gdy już znajduje się ogłoszonym wypadek z porównania rejestrów drugiej gorzelni. Przypatrzmy się bliżej różnicy.

Przy wyrachowaniu ceny fabrycznej czyli oszacowaniu okowity w gorzeli R. wypalonej jest wzmianka, że po takiej cenie jaką cyfra wskazała sprzedawać ją może. Wywar pominięty został w pozycjach obrachunku, jako okruh fabryczny idący na zarobek, na wynagrodzenie trudów i zawodów producenta; a jest on tak lichy, że na nim przestając odpędzimy tylko skwirzącą biedę. Doświadczony gospodarz wie dobrze, ile to pęknie kuf z okowitą na składzie lub w transporcie albo kadzi z zacierem, jak często pożar zniszczy zapasy; opłaty assekuracyjnej ani procentu powrotowego na te wypadki nie kładłem. Pan B. odciągając z szacunku okowity wyrachowanego przeze mnie wartość wywaru, jaką ustanowił wedle przyjętych przez siebie prawideł, mówi jednakże iż biada właścicielowi gdyby po takiej cenie okowitę swoją spieniężał. Zgadza się więc po części z zasadą mojego obrachunku gdy przyznaje, że nie można sprzedawać okowity za cenę z której odtrącono wartość wywaru. Ta tylko zachodzi między nami różnica, że ja obrachowałem cenę fabryczną okowity, a on jej wartość. Dwa te rachunki stać mogą obok siebie bez sprzeciwieństwa; gdyby do wynalezionej liczby oznaczającej wartość przydał część zarobkową, dla ustanowienia cyfry na cenę fabryczną, rezultat nie byłby zapewne z uderzającą różnicą.

Wartość wywaru p. B. w swym obrachunku przyjął nadto wysoko. Postawił ją w stosunek z wartością siana, a szacunek siana dość nisko położył, bo siano stoi zwykle w tej okolicy po 60 kop. za centnar, w roku zaś zeszłym płacono je po kop. 75, nawet po rublu, i w obecnym na przednówku dojdzie pewnie tej samej ceny. Mimo tak umiarkowanego szacunku siana, ustanowił jednak wartość wywaru po kop. 17 na garncu okowity. Podług tego wyrachowania, z korca kartofli wydającego 11 kwart okowity, wartość wywaru czyniłaby kop. 46 1/2. Za taką cenę, a nawet wiele niższą, bo za kop. 36 kupujemy tu zwykle korzec kartofli, i tylko w latach nadzwyczajnego nieurodzaju jak teraźniejszy i przeszły, po cenach tyle wygórowanych płacić je

trzeba; wywar z tych kartofli musi być naturalnie mniejszej wartości jak same kartofle i daleko tańszy. Ta jedna uwaga przekonywa mnie o mylności przyjętej przez p. B. podstawy.

Gorzelnia R. zaciera dziennie 20 korcy kartofli, żywi zaś wołów opasowych 30, krów 49 i 2 stadniki; to co z wywaru udziela trzodzie i owcom jest tak nieznaczna częścią, iż jej w rachunek kłaść niewarto. Wedle obrachunku p. B. wywar z gorzelnii produkującej 12,000 garnicy okowity, oszacowany został na sumę zł. 13,600 (czyli rs. 2040); a zatem wart daleko więcej jak wszystko to bydło, któremu służy na paszę przez 7 miesięcy. A przecież uważać go można ledwie za połowę potrzebną do utrzymania, bo bez siewki i innych przymieszkań kosztowniejszych nie utuczylibyśmy wołów, ani przysposobili krowom dojności, ale przeciwnie zdechłoby ich z połowa od głodu. Pasza tyle kosztowna przywiódłaby nas o utratę majątku, gdyby taxa zgadzała się z rzeczywistością. To druga uwaga, przekonywająca o bezmierniej przesadzie w oszacowaniu wywaru.

Przypuściwszy iż na każdym opasie zarobię rs. 12, a na poczet wywaru położywszy 2/3 części tego zarobku, mój dochód za wywar na 30 sztukach po rs. 8, rubli sr. 240. za żywienie dwóch stadników w i 49 krów spożywających wywaru w połowie tego co dostaje sztuka opasu, po rs. 4, czyli rs. 204

wszystek więc wywar z tej gorzelnii, wart jest rubli srebrnych 444. Przydając więc nawet przeznaczoną dla świń i owiec częścią do takowego szacunku, summa jego dochodziłaby zaledwo 1/4, części ustanowionej przez p. B. wartości; wyniosłaby około 4 kop. na garncu okowity; ale w takim razie masło i śmietanka od krów na wywarze stojących przychodziłyby nam za drogę, bo dosyć będzie właściwem gdy nabiał pokryje należny procent od kapitału zakładowego, wyłożonego na krowy; kupowanie dla nich kosztownej paszy wynagrodzi się tylko sprzedażą nabiału w blikości miast ludnych.

I na opasach także poniesiemy stratę, gdy je nie po tej wygórowanej cenie jaką na zarobek położyłem sprzedawać przyjdzie, albo gdy odtrącimy częsty upadek w bydle opasowem zdarzający się. Przyjęliśmy najwyższy szacunek wedle praktycznego obrachunku, dla tego, aby go najmóźniej zbliżyć do rachunku teoretycznego, ale odskok nadto jest wielki.

Kładąc wartość wywaru w rachunek do strącenia z ceny okowity, musielibyśmy położyć w rubryce jej wartości opłaty assekuracyjnej i podwyższyć procent od kapitału zakładowego. Spieniężając wyrób bez żadnego procentowego zarobku narażamy nasze kassy na ogółnienie; gdy zaś przyjdzie czynić wydatek za pożyczane pieniądze, będziemy wtenczas płacić po 5 od sta zwyczajnego procentu, a czasem po 25 od sta tym samym spekulantom, którzy od nas biorą okowite po zniżonej nad wartość fabryczną cenę. A więc kategoria procentowa podniosłaby się daleko wyżej, i położyła uwagę, że inaczej swe interesa prowadząc narażamy się na nieomylny upadek. Pilarz przerabiając surowe drzewo, trąc kłocę na deski, szuka zarobku w wartości desek; wiory i trociny, chociaż je bierze na ogień, powinny mu przyjść darmo; inaczej zniszczy w ciągu roboty, niebędzie miał za co kupić żelaza. Naśladujmy pilarzy: jeżeli będziemy liczyć wywar za czysty wysoki dochód, zbankrutujemy.

Później wejrzeć nam wypadnie, jakiej trzymają się zasady handlarze kupujący od nas okowite, czy przestają na tym zarobku, że im darmo przychodzi kieliszek wódki dla posilku spożyty, czy też mają widoki zysku w pieniądzu, i na jaką stopę obrachowane. Zkąd się wyjaśni, czy obok naszej naukowości w układaniu teoretycznego postępu gospodarstw rolnych, nie potrzeba nam będzie jakiej kuratelii do sprośowania naszych interesów zszarżanych i pokrzywionych na drodze praktycznej, przy zetknięciu się z każdym innym przemysłem.—Pisałem d. 26 lutego 1853. M.

